

Välkomna till en dag om
hållbar konsumtion!

26 November 2025

- Forskningsprogram i två faser: 2018-2021 och 2022-2025
- Ca 25 partners från akademi, näringsliv, myndigheter, kommuner, regioner, civilsamhället
- Ca 30 forskare
- Programchefer i fas 2: Göran Finnveden (KTH), Jörgen Larsson (Chalmers)
- Programchefer i fas 1: Karin Bradley (KTH) och Åsa Svenfelt (numera Linköpings Universitet)
- Syfte: Att bidra med kunskap om hur mer hållbara konsumtionsvanor kan bli det normala alternativet.
- Huvudfinansiär: Mistra

Om dagen!

- Presentation av rapport!
- Lyssna på 2 panelsamtal, Tim Jackson, Åsa Persson, Åsa Domeij och Beatrice Rindevall!
- Välj mellan 33 parallella rundabordssamtal i 3 pass!
- Njut av Erika Bjerström modererande!
- Köp böcker av Jan Bertoft och Mikael Klintman!
- Möt forskare och massa andra spännande människor!
- Få idéer hur du kan jobba med Hållbar konsumtion!

Hur sammanfattar man åtta års forskning?

- Artiklar i vetenskapliga tidskrifter.
- Böcker.
- Doktorsavhandlingar.
- Examensarbeten.
- Rapporter.
- Konferensbidrag.
- Debattartiklar.
- Poddar.
- TV-inslag.
- Konstutställning.
- Med mera.

KONSUMTIONENS GRÄNSER!

MISTRA
SUSTAINABLE
CONSUMPTION
FRÅN NICHE TILL MAINSTREAM

Resultat från
forskningsprogrammet
Mistra Sustainable
Consumption

2018-2025

Redaktörer
Göran Finnveden
Jörgen Larsson
Marianne Ekdahl
Jonatan Järbel

MILJARDER TILL
SKOLA OCH SJUKVÅRD

istället för sänkt
bensinskatt

Ökar både
BNP och
sysselsättning!

!!!

Folk vill ha mer
smart klimatpolitik

VECKANS KLIPP

Bättre nattåg
kan göra att
20-30% av
flygresenärer tar
tåget i stället

JUST NU

700 FÄRRE
DÖDSFALL / ÅR

Om vi sänker skatt
på frukt och
grönsaker

inför skatt på
sötade drycker och
rött kött!

1 Syntes

2 Utvalda resultat

3 Om programmet

MISTRA
SUSTAINABLE
CONSUMPTION
FROM NICHE TO MAINSTREAM

Varför arbeta med hållbar konsumtion?

- Dubbla utmaningar:
 - Många människor i världen har inte ett tillräckligt stor konsumtionsutrymme.
 - Den samlade miljöbelastningen i världen är ohållbar och behöver minska snabbt.
- Stora möjligheter att minska miljöpåverkan genom att förändra efterfrågan.
- Viktigt speciellt inom områden där teknikutvecklingen går långsamt.
- Minskar risken att produktion flyttar utomlands.
- Ger möjlighet att påverka miljö, arbetsmiljö och sociala effekter över hela världen.
- Vi har stor vana att arbeta med att styra konsumtionen

1. En hållbar konsumtion kräver både teknisk utveckling och förändrad konsumtion.

- Detta är tydligt från både studier av olika sektorer (livsmedel, transporter, boende) och sektorsövergripande studier från Sverige och andra länder.

2. Individuella och frivilliga åtgärder är inte tillräckliga.

- Märkning, klimatkalkylatorer, informationskampanjer, "nudging" etc kan bara ge begränsade bidrag
- Konsumtionspraktiker (vanor) är inbäddade i dagliga rutiner, social värderingar och normer och infrastruktur
- Även för företag är frivilliga åtgärder otillräckliga

3. Styrmedel och en aktiv politik behövs för en hållbar konsumtion.

- Policy-paket kan vara en väg att uppnå flera mål samtidigt
- Ramverk för styrmedel för hållbar konsumtion:
 1. Fasa ut ohållbar konsumtion
 2. Stödja dagens bästa alternativ
 3. Begränsa efterfrågan för att undvika rekyleffekter
 4. Utveckla nya hållbara lösningar
 5. Informera för att skapa acceptans, utveckla normer och sprida kunskap
 6. Beakta fördelningseffekter
 7. Hantera särintressen
 8. Undanröja hinder

4. Det finns åtgärder för en mer hållbar konsumtion som kan vidtas redan idag, några exempel från vårt program.

- Matskatteväxling
- Policy-paket: drivmedelsskatt + skola/sjukvård + gröna subventioner + pengar till låginkomsstagare
- Genom att minska prisskillnaden mellan flyg och tåg kan man flytta resande från flyg till tåg
- Kommuner kan arbeta med hållbar konsumtion, t ex klimatansmart menyplanering i skolor, planering, stödja lokala initiativ
- Förbud av produktförstörelse

Några avslutande reflektioner

- No silver bullet
- Många åtgärder av olika aktörer på olika nivåer behövs
- Pågår aktivt arbete hos många olika aktörer
- Många saker kan göra här och nu
- Beslut som leder till ökade utsläpp och försämrad hälsa bör undvikas

**Varning:
Överdriven
konsumtion
kan allvarligt
skada klimatet**

Tackar!

Rapporten och mycket annat material finns på
www.sustainableconsumption.se

Framtidens matvanor

Om det fortsätter så här ...

Pia Lindeskog, Folkhälsomyndigheten

EAT-lancet

Line Gordon, Stockholm Resilience Centre

Matskatteväxling som en dellösning

Jörgen Larsson, Chalmers

Folkhälsomyndigheten

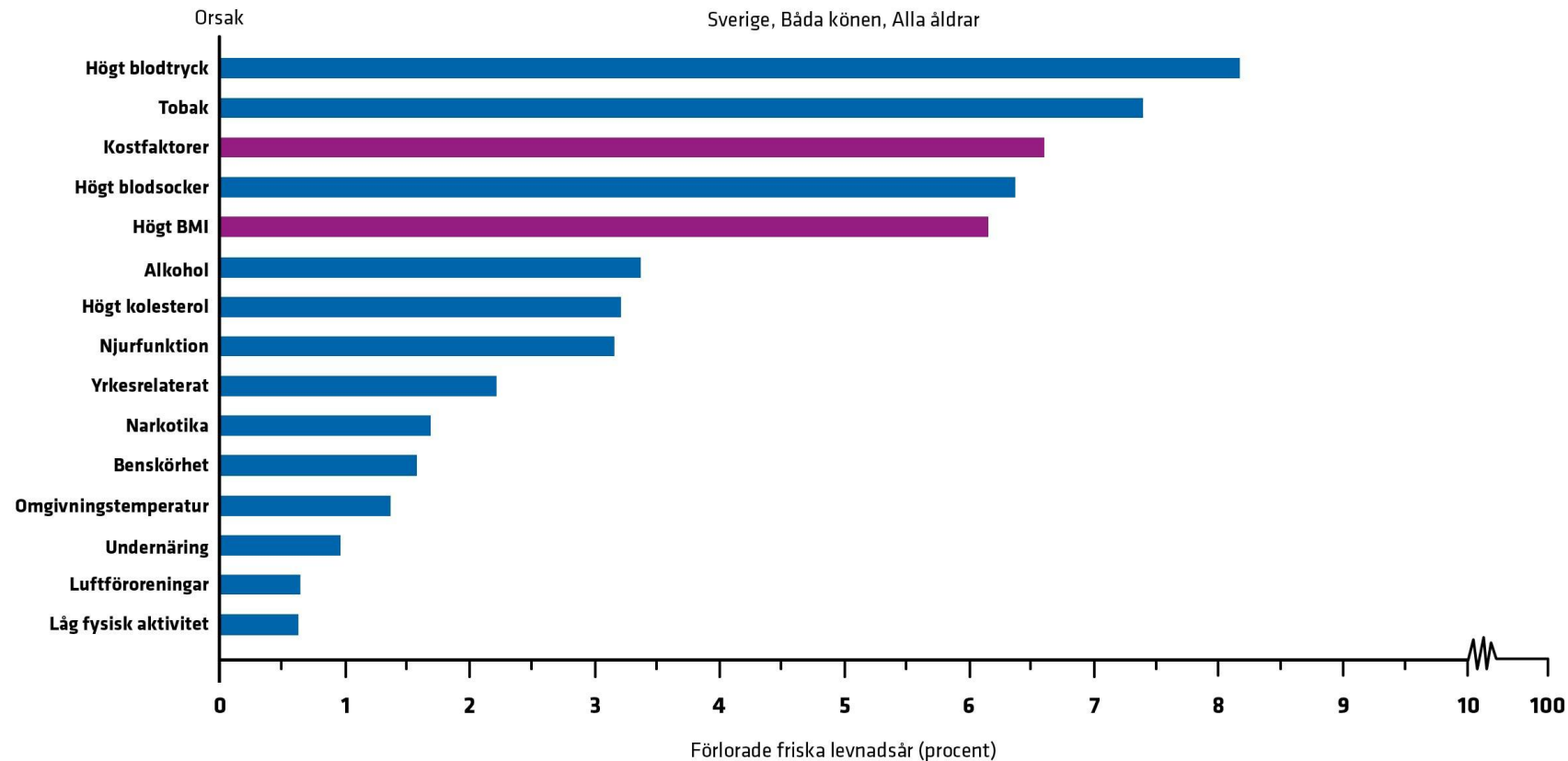
Om vi inte gör något ...

Pia Lindeskog

251126

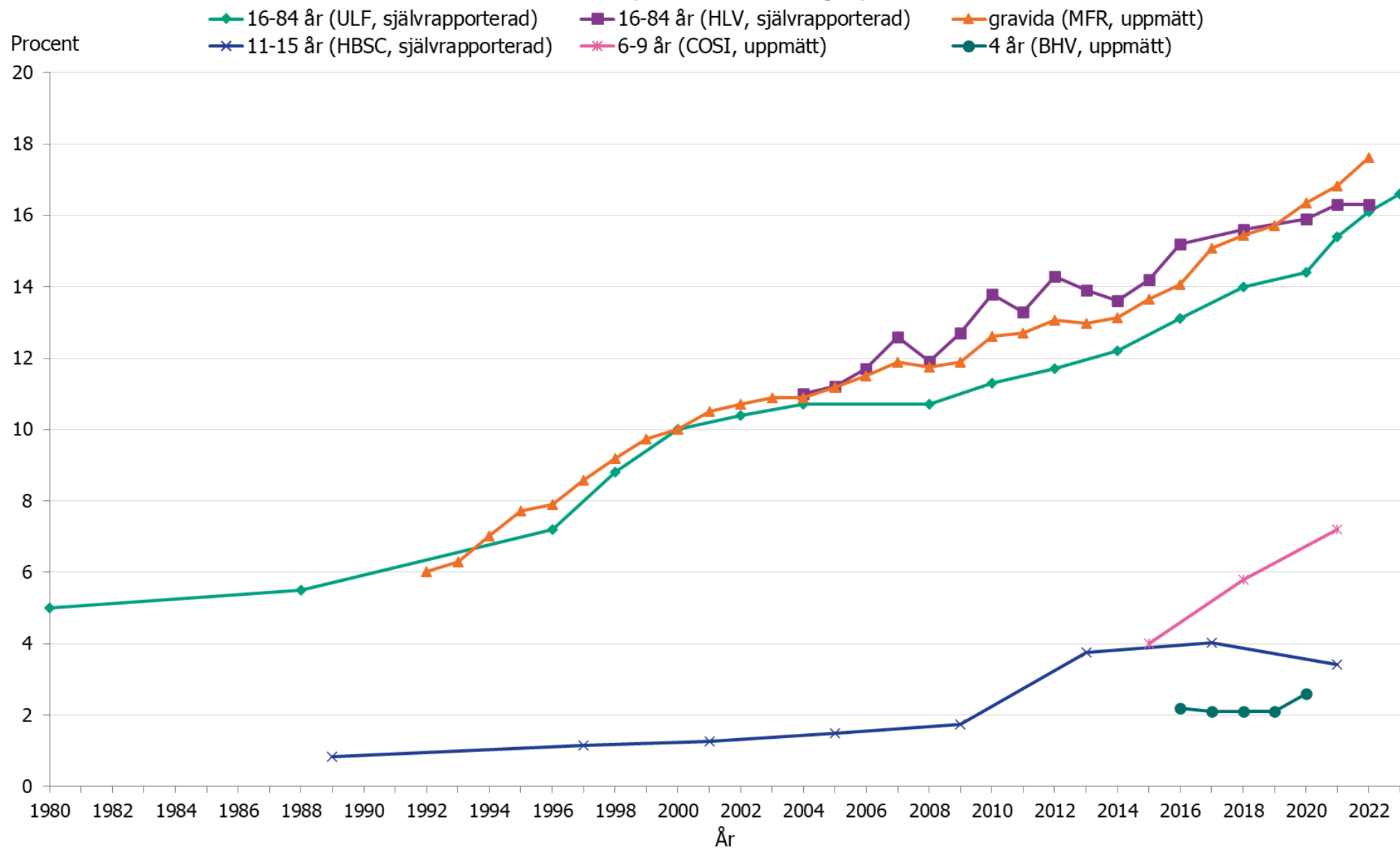

Ohälsa i Sverige – beskrivet som DALY

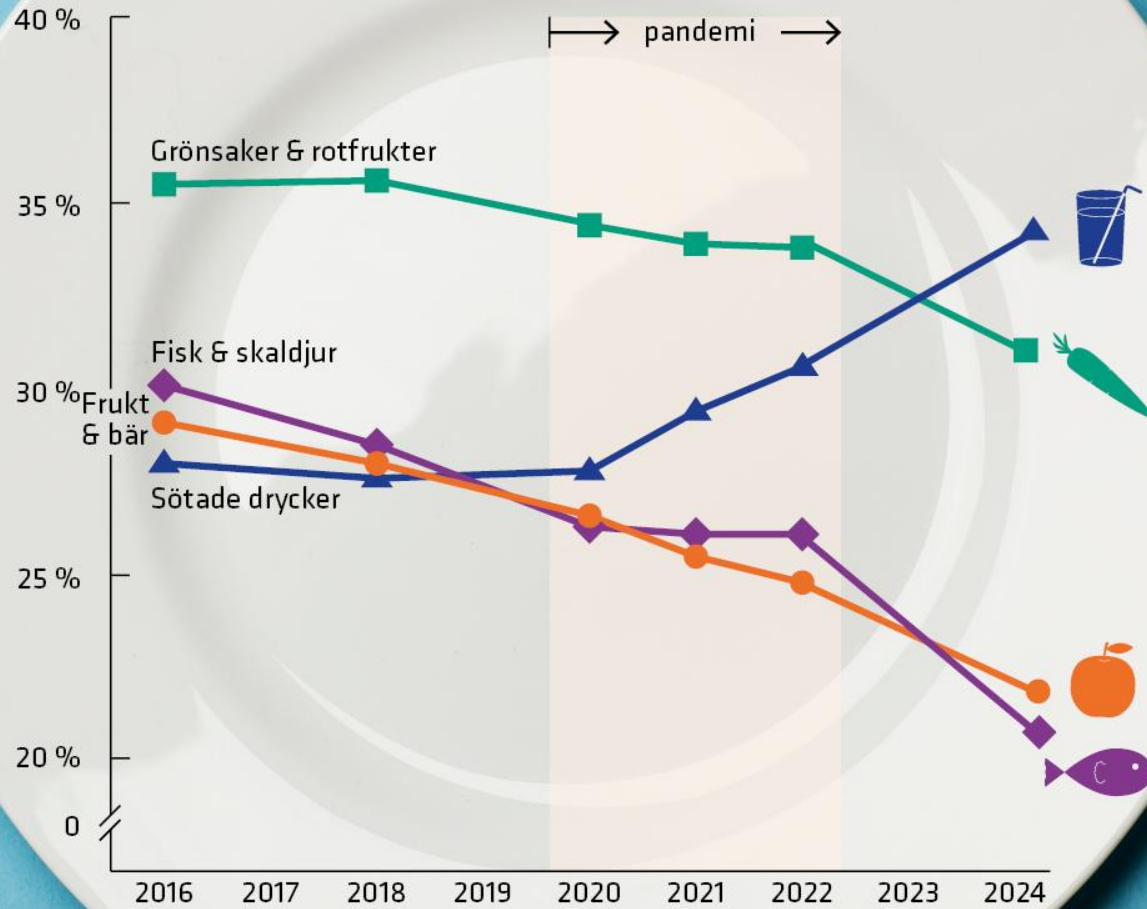

Global Burden of
Disease 2021

Fetma (BMI 30 eller högre)

Våra matvanor försämras

- Sötade drycker ökar
- Grönsaker, frukt, fisk minskar

Mått avser andel vuxna som äter:

- grönsaker / frukt
minst 2 gånger per dag
- fisk / sötade drycker
minst 2 gånger per vecka

Folkhälsoenkäten, Folkhälsomyndigheten 2024

Människors matmiljö har förändrats

Matmiljön påverkar vårt
förhållningssätt till mat.

Mat och marknadsföring finns
överallt i dagens samhälle

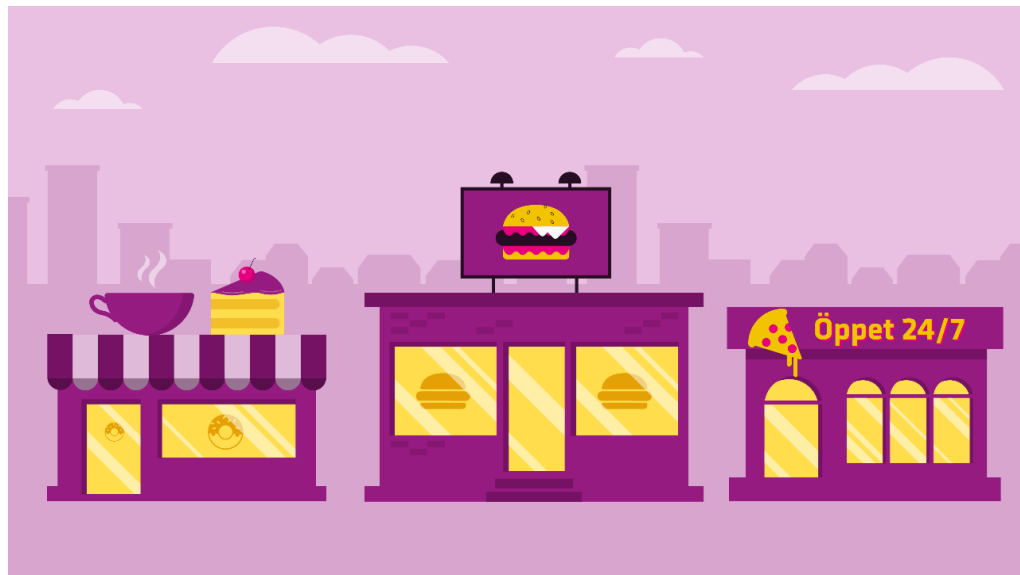
Matmiljön ser ofta olika ut i olika
socio-ekonomiska områden

”Ett samhälle som främjar fysisk aktivitet och bra matvanor för alla”

Delmål inom folkhälsopolitiken – tyvärr är vi långt ifrån målet

Handlar inte om individen utan om förutsättningar

Gör vi inget åt matmiljön - utbud, tillgång, marknadsföring, pris, sociala normer ...
så blir situationen förmodligen värre

Styrmedel för liv och hälsa – används inte på samma sätt inom olika områden

- Nollvision i trafiken – lagstiftning, utbildning, kontroll, ombyggnad av vägar
 - Tobakskonsumtion – lagstiftning: vem får sälja och vem får köpa, märkning på paket, rökfri miljö, skatt
 - Alkoholkonsumtion – lagstiftning: vem får sälja och vem får köpa, begränsning av marknadsföring, skatt
 - Livsmedelskonsumtion - information om näringsrekommendationer och kostråd (näringsriktiga måltider i skolan)
-

Tack

Håll dig uppdaterad via vår webbplats,
vårt nyhetsbrev och våra sociala medier.

Folkhälsomyndigheten

www.fohm.se • fohm.se/nyhetsbrev • Sociala medier • Podden Liv & Hälsa

EAT-Lancet

En hälsosam och hållbar kost för alla

Prof. Line Gordon,

Föreståndare Stockholm Resilience Centre

Grundare PLATE forskningscentrum om resilienta måltider, Stockholms universitet

Mistra Sustainable Consumption

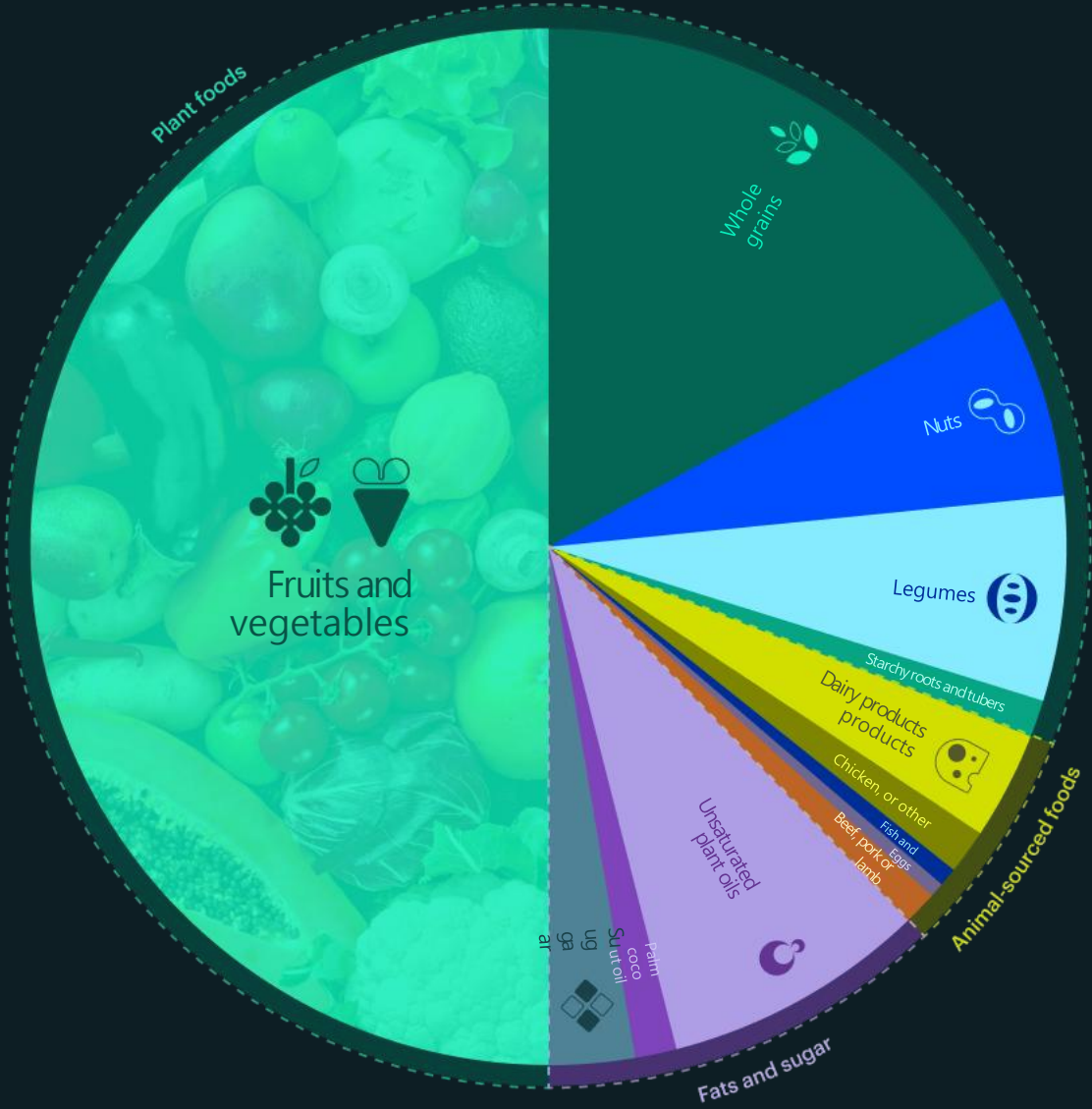
26 november 2025

Healthy Diets ✦

En planetär hälsokost

En flexibel kost med stor diversitet

Plant foods		Grams/day (range)
	Vegetables	300 (200–600)
	Fruits	200 (100–300)
	Whole grains	210
	Tree nuts and peanuts	50 (0–75)
	Legumes	75 (0–150)
	Starchy roots and tubers	50 (0–100)

Animal-sourced foods		Grams/day (range)
	Dairy products	250 (0–500)
	Chicken, or other poultry	30 (0–60)
	Beef, pork or lamb	15 (0–30)
	Fish and shellfish	30 (0–100)
	Eggs	15 (0–25)

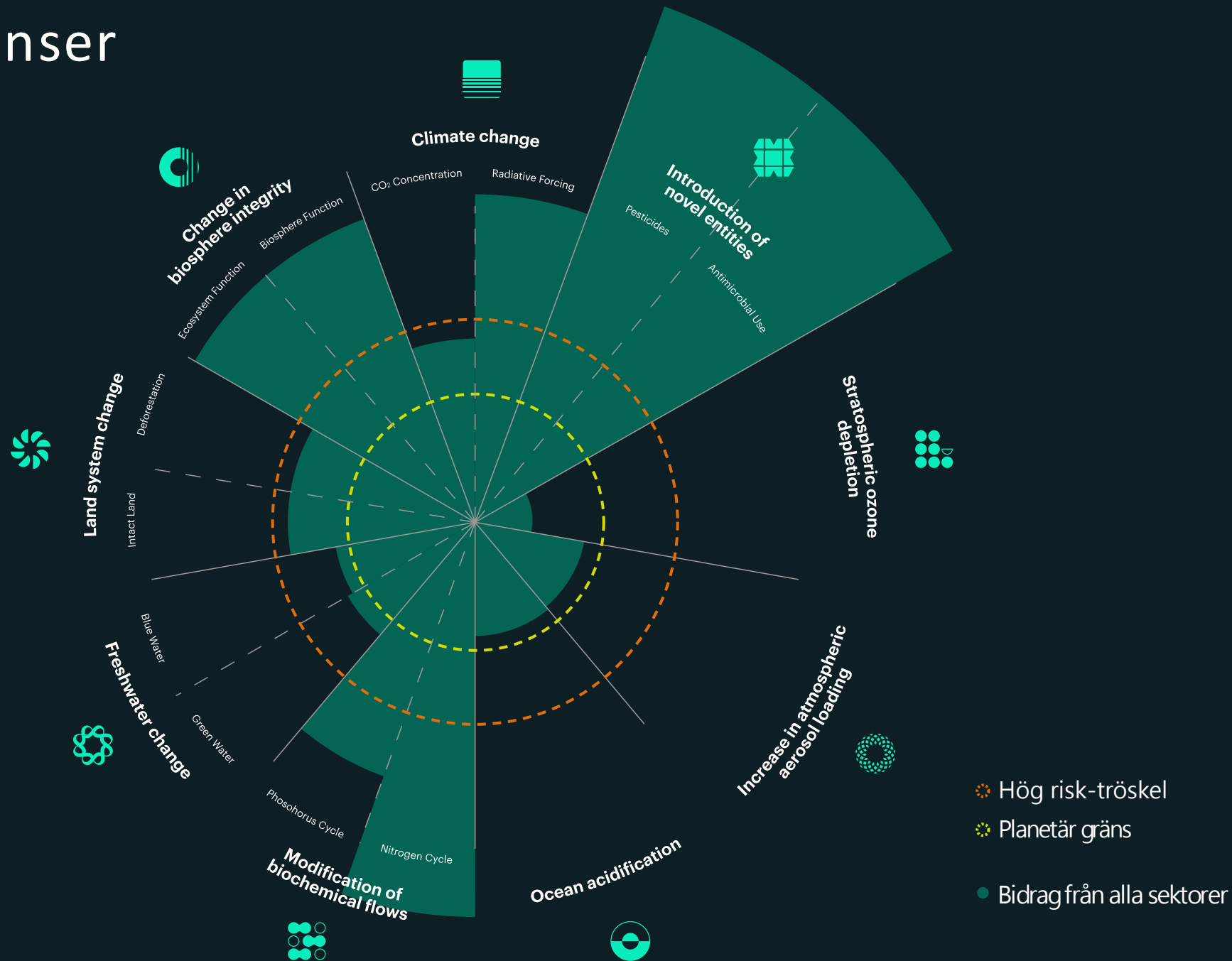
Fats, sugar, and salt		Grams/day (range)
	Unsaturated plant oils	40 (20–80)
	Sugar (added or free)	30 (0–30)
	Palm, coconut oil	6 (0–8)
	Lard, tallow, butter	5 (0–10)
	Sodium (mg)	<2000

Food System Shares of the Planetary Boundaries

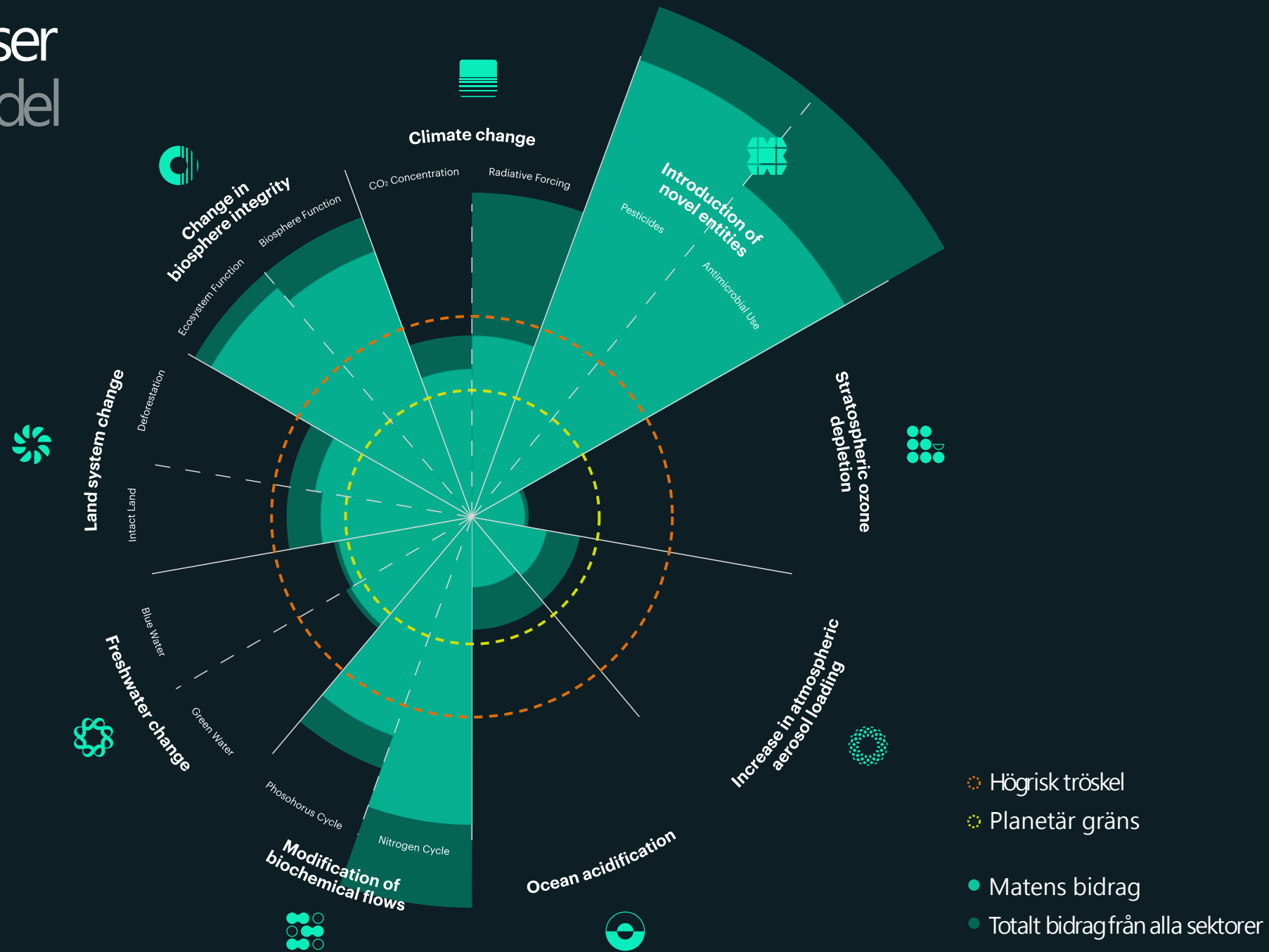

Planetära gränser

Planetära gränser

Matsystemets del

Vad vi
äter

Vad och hur
det produceras

Vad vi slänger

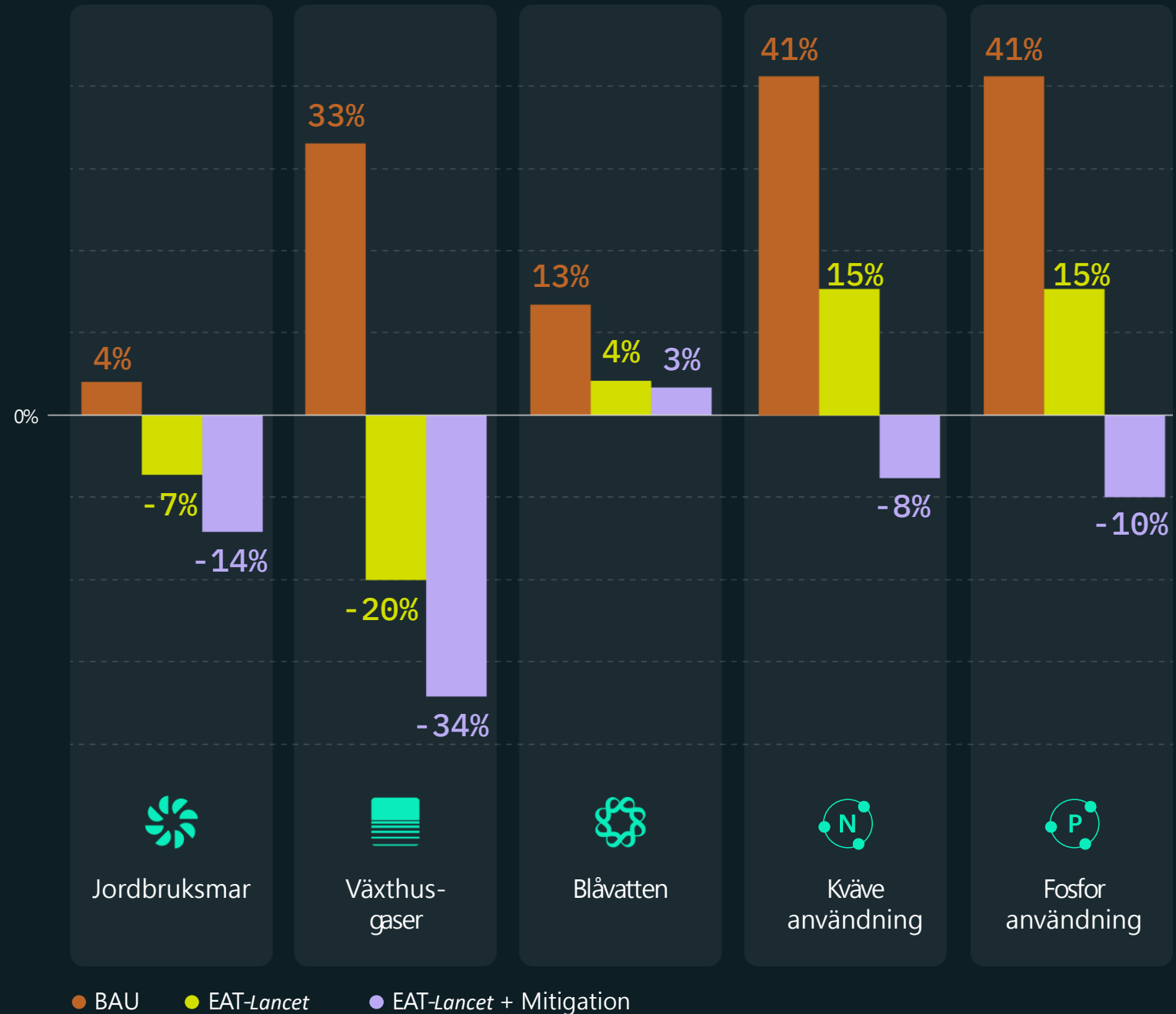
Mitigering

Modellering till 2050

BAU

EAT-Lancet

EAT-Lancet + mitigering

Justice

Sociala basvilkor

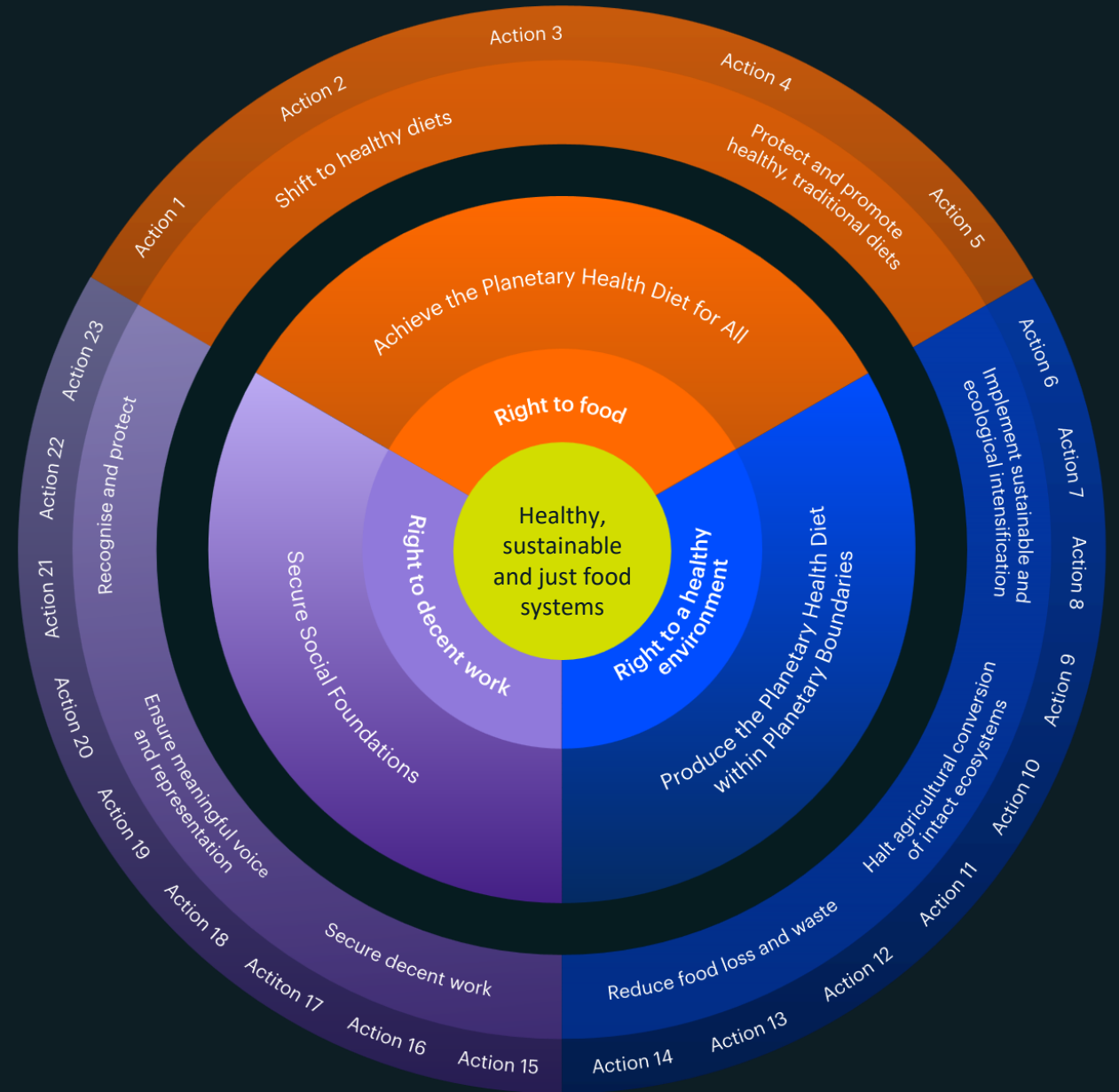
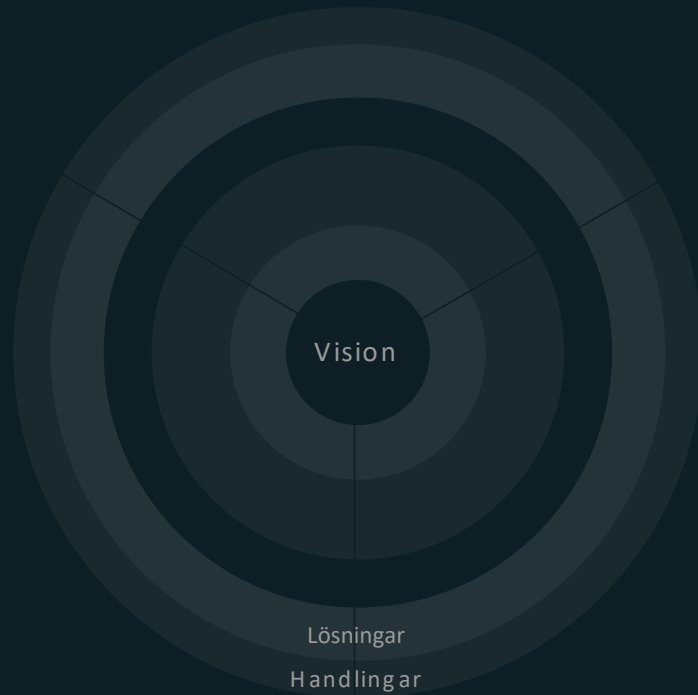
Miljarder människor lever under dessa

1%

Transformationshjulet

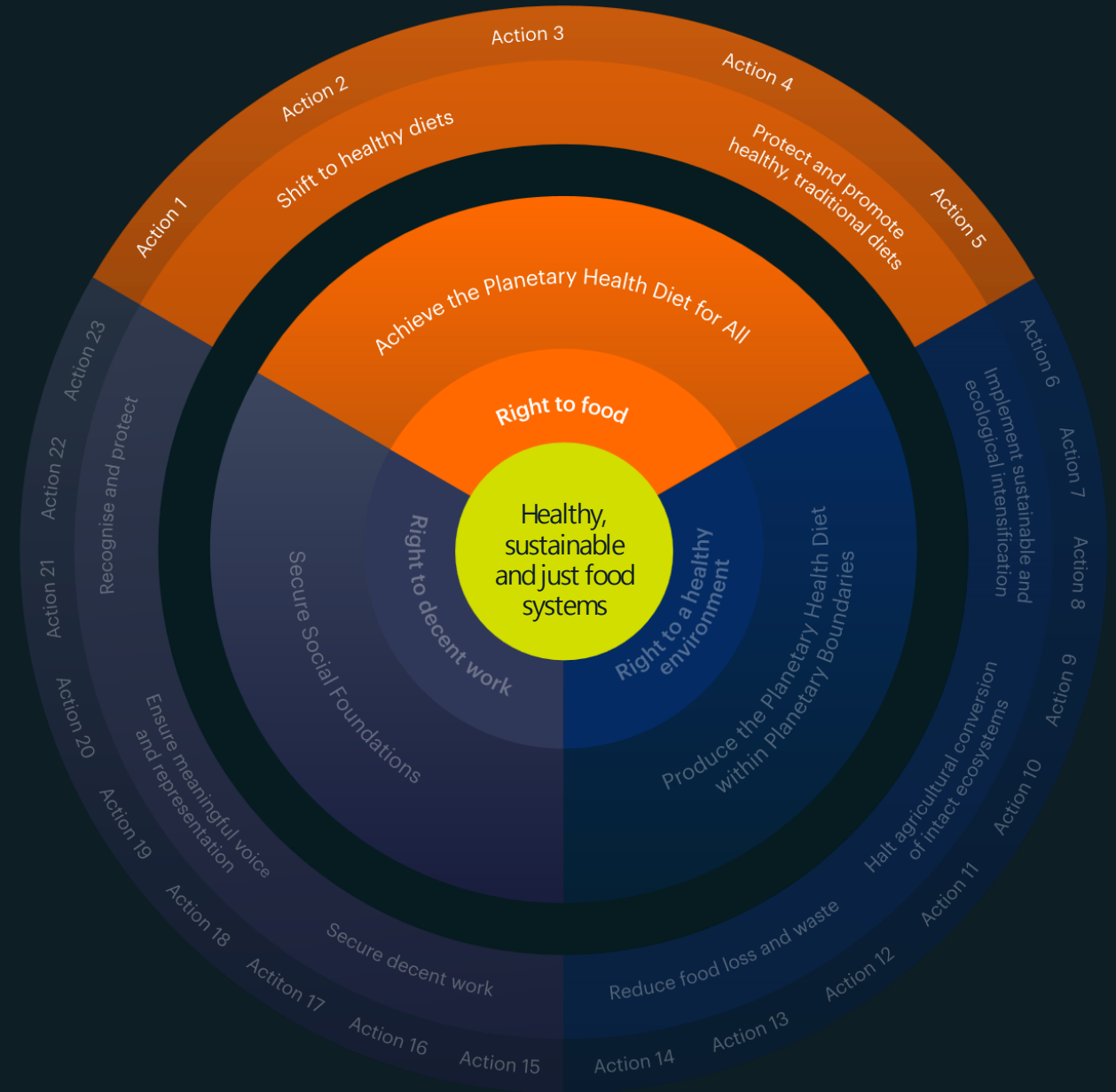
Lösningar och åtgärder

Transformationshjulet

Lösningar och åtgärder

Lösningar	Handlingar
Byt till en kost	1 Skatter och subventioner, gör hälsosam mat relativt billigare
	2 Begränsa reklam kombinerat med varning för ohälsosam mat
	3 Öka köpkraften för socioekonomiskt utsatta grupper med sociala skyddsåtgärder
Skydda och hälsosamma kostmönster	4 Inkludera hälsosam mat i kostråd och offentlig upphandling
	5 Stöd lokala marknader och värdekedjor för underutnyttjade hälsosamma hälsosamma grödor

Dags för nya färdplaner

Forskningsbaserade mål

Policypaket

Koalitioner av olika aktörer

Identifiera barriärer

Underlätta finansiering

- Befintliga offentliga utgifter
- Anpassa till andra politiska prioriteringar
- Attrahera privat kapital
- Öka internationellt bistånd

Hälsosam mat, * tillgänglig
alla, rättvist producerad,
distribuerad och
inom planetens gränser *

TACK

ELSEVIER

Contents lists available at [ScienceDirect](#)

Ecological Economics

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ecocon

ANALYSIS

Cost-neutral food tax reforms for healthier and more sustainable diets

Jörgen Larsson^{a,*}, Edvin Månsson^a, Elin Rööf^b, Sarah Säll^b, Emma Patterson^c,
Liselotte Schäfer Elinder^c, Jonas Nässén^a, Emma Ejelöv^a

^a Chalmers University of Technology, 412 96 Gothenburg, Sweden

^b Swedish University of Agricultural Sciences, Sweden, Box 7070, 750 07 Uppsala, Sweden

^c Karolinska Institutet, 171 77 Stockholm, Sweden

ELSEVIER

Contents lists available at [ScienceDirect](#)

Food Policy

journal homepage: www.elsevier.com/locate/foodpol

Public and political acceptability of
policy framing and revenue use

Emma Ejelöv^{a,*}, Jonas Nässén^a, Simon

Matskatteväxling – en god idé?

Effekter och acceptans av att använda skatter och subventioner för en mer
hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion

Jörgen Larsson, Chalmers tekniska högskola
Edvin Månsson, Chalmers tekniska högskola
Elin Rööf, Sveriges Lantbruksuniversitet
Sarah Säll, Sveriges Lantbruksuniversitet

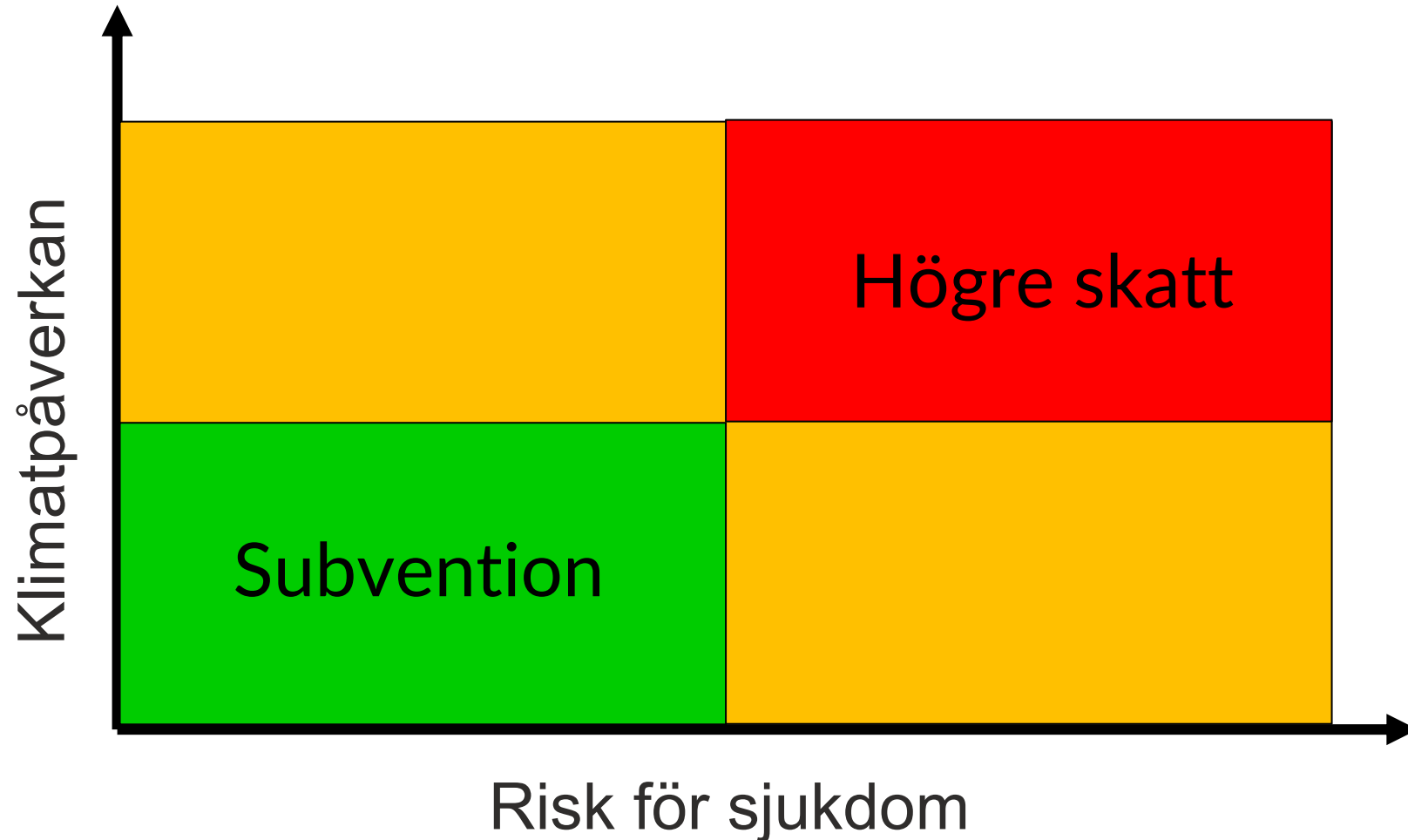

CHALMERS

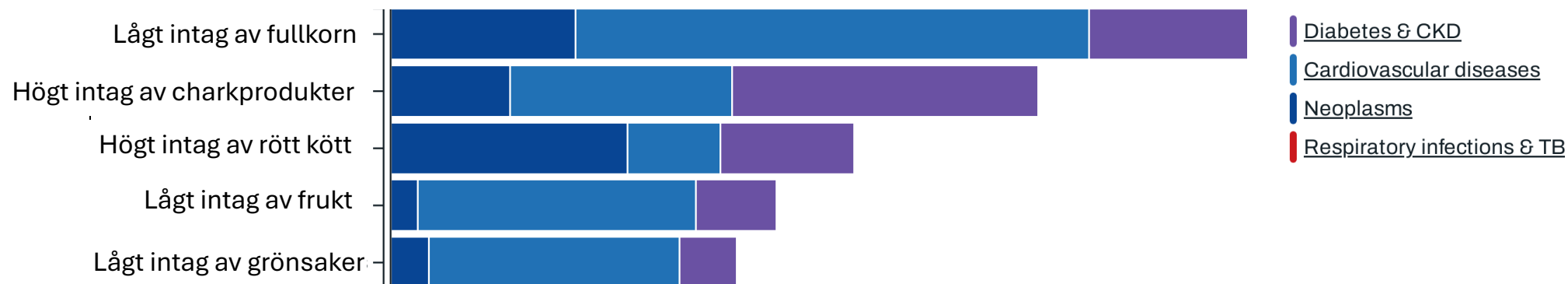
Matskatteväxling som en del av lösningen

Jörgen Larsson
Docent, styrmedelsforskare
Chalmers

Princip för en matskatteväxling med hälso- och klimatnytta

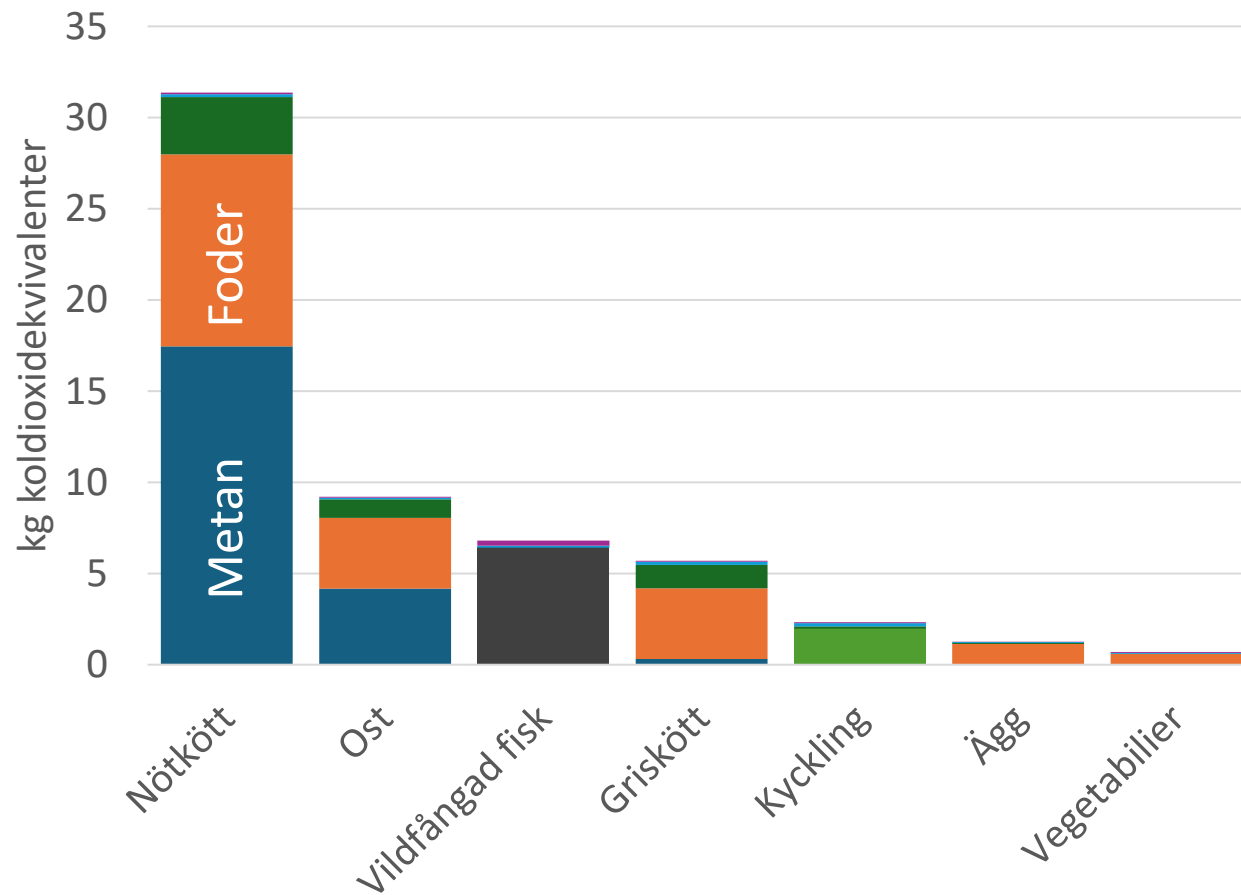

Viktigaste matrelaterade orsaker till sjukdom och förtida död i Sverige

GBD 2021: Premature deaths from dietary risk factors in Sweden.
Share of DALYs. <https://vizhub.healthdata.org/gbd-compare/>

Klimatpåverkan per kg livsmedel

Effektiv utformning & i enlighet med EU-regler

- Punktskatter
 - Ger tillverkare incitament till reformulering
 - Kan varieras mellan köttslag
- Momsdifferentiering
 - Idag 6, 12 och 25% moms
 - EU tillåter noll-moms för hälsosam mat

Sverige

Storbritannien

Socker per dl: 10,1 gram 4,4 gram

Vår analys av effektiva skattepaket för livsmedel

- Simulering av effekt på konsumtion
- Priskänslighet beräknas på baserat effekter av prisförändringar under 2021 – 2023
 - Veckovis data om priser och försäljningsvolym
 - För 22 000 produkter i 31 st. ICA-butiker

Skattepaket nr 3: matskatteväxling med sänkt moms

Matskatteväxling – en god idé?

Effekter och acceptans av att använda skatter och subventioner för en mer hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion

Jörgen Larsson, Chalmers tekniska högskola
Edvin Månsson, Chalmers tekniska högskola
Elin Rööf, Sveriges lantbruksuniversitet
Sarah Säll, Sveriges lantbruksuniversitet
Emma Patterson, Karolinska institutet
Liselotte Schäfer Elinder, Karolinska institutet
Emma Ejelöv, Chalmers tekniska högskola

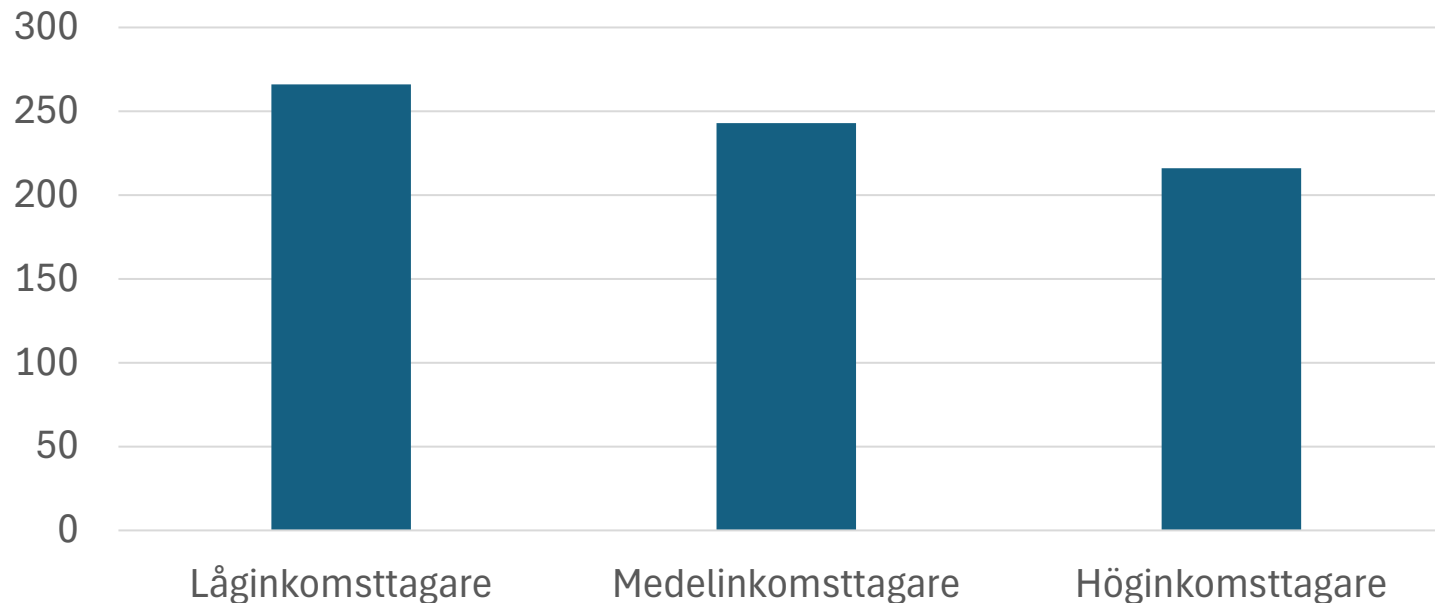
	Skatteförändring	Konsumtions-förändring
Frukt, grönsaker, rotfrukter, baljväxter	0 % moms	+4,4%
Fullkornsprodukter	0 % moms	+7 till +18%
Sockersötade drycker	Skatt 3,7 kr/l	- 24%
Charkprodukter	Skatt 4,8 kr/kg	-5,5%
Nöt- och lammkött	Skatt 31 kr/kg	-19%
Fläskkött	Skatt 5,4 kr/kg	-0,7%

Hälsoeffekt av Matskatteväxling med sänkt moms

Resultat av simuleringen:

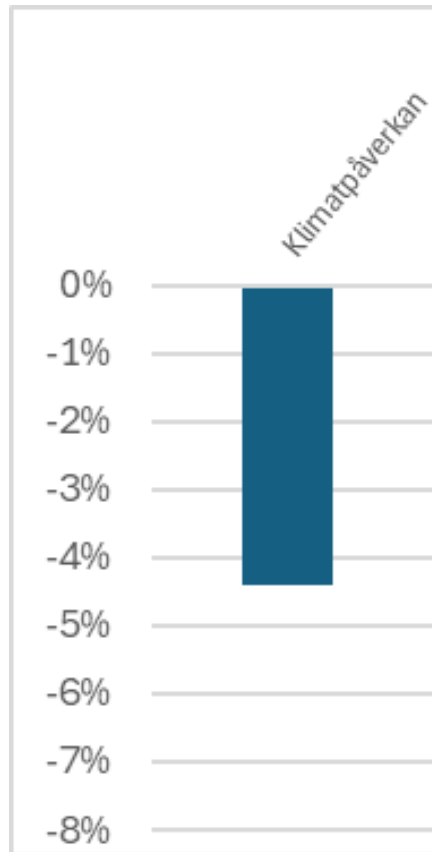
700 färre förtida döda per år pga. mer hälsosamma matvanor

Klimateffekt av Matskatteväxling med sänkt moms

SAFAD
Sustainability
Assessment
of Foods and Diets

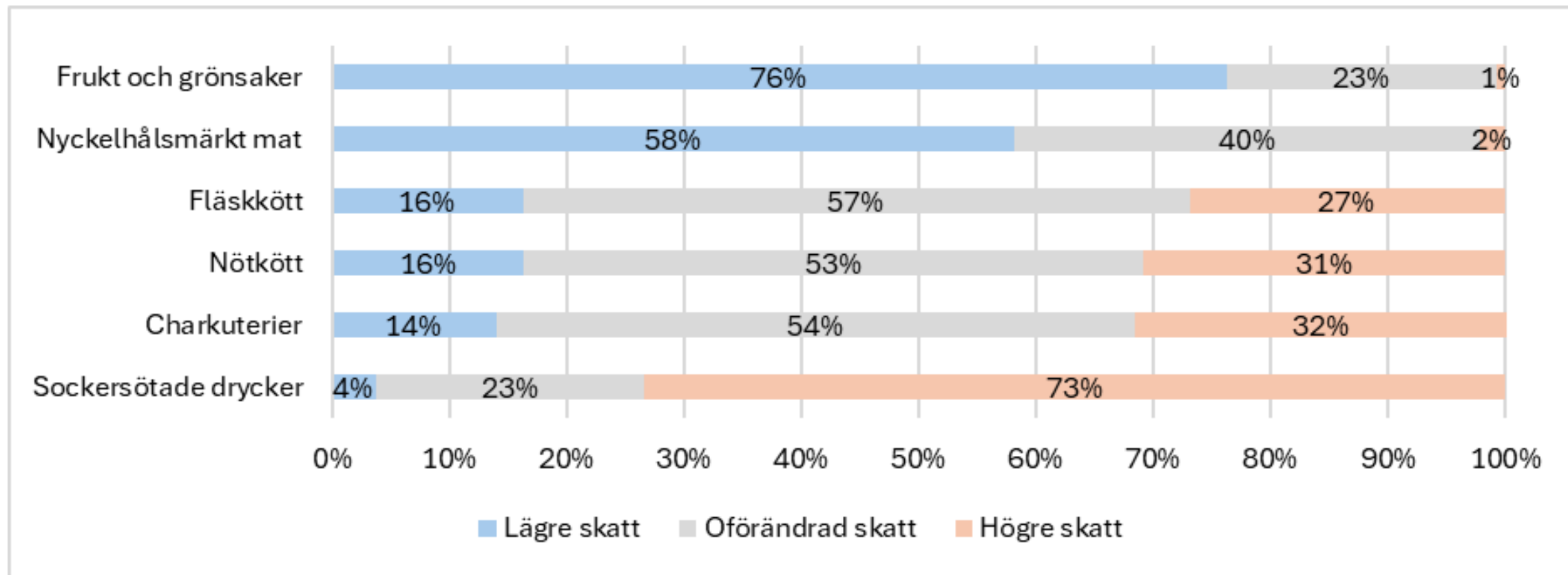

Ekonomiska effekter av Matskatteväxling med sänkt moms

- Konsumenter: Försumbara förändringar av matkostnader (under 10 kr / månad)
 - Gäller även låginkomsttagare
- Staten: Finansiellt neutralt på kort sikt
 - ... positivt på lång sikt pga lägre sjukvårdskostnader, produktionsbortfall och miljökostnader

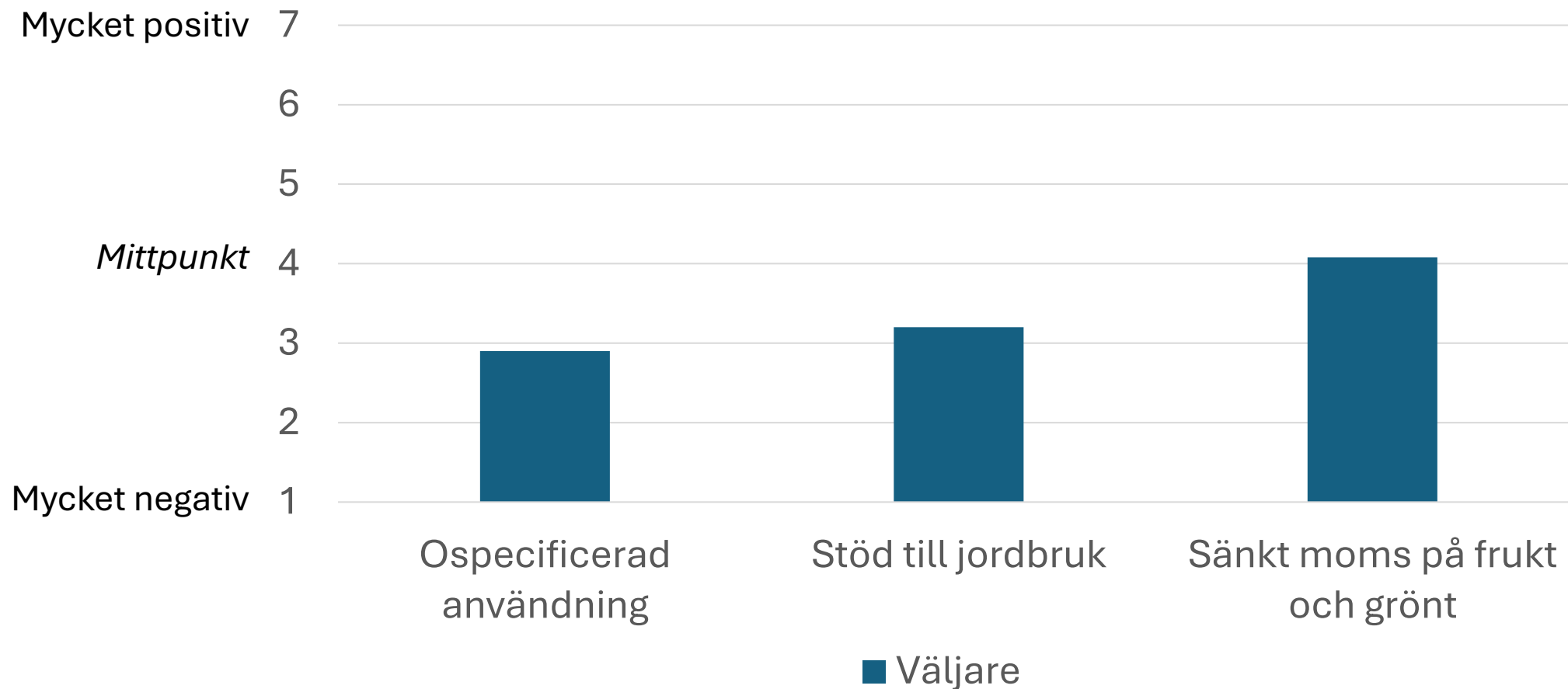
Acceptans av en matskatteväxling

Vilken skattenivå skulle du föredra för nedanstående livsmedel?

Bygger på svar från 3233 medborgare

Attityder till skatt på rött kött

Policypaket = beslut om flera åtgärder samtidigt

- Kan bidra till flera samhällsmål
- Kan öka acceptansen
- Exempel på policypaket
 - Matskatteväxling
 - Reklamreglering
 - Förstärkt obligatorisk ursprungsmärkning av kött
 - Höjda betesbidrag
 - Stöd för ökad produktion av livsmedel med låg klimatpåverkan

BBC

Ban on junk food TV adverts before 9pm to come in next year

13 September 2024

Share Save

Alex Boyd BBC News and Zahra Fatima BBC News

Inriktning på en matskatteväxling är en fråga för politiker och väljare

svt NYHETER

Nyheter Lokalt Sport SVT Play Barn

INRIKES

Hur mycket kött äter vi per dag? SVT har frågat folk på stan. Foto: Jonathan Bengtsson, SVT

Ny rapport: Köttkonsumtionen måste minska

PUBLICERAD 3 OKTOBER 2025

En ny rapport slår fast att världens livsmedelsproduktion står för nästan en tredjedel av människans klimatpåverkan.

Dagens Medicin

Nyheter Specialistområden Arbetsliv Vårdens styrning Opinion Lediga jobb Utbildnin

Barnsjukvård

Barnfetma fortsätter öka: "Väldigt allvarligt"

Publicerad: 3 juli 2023, 13:14

DAGENS NYHETER. Nyheter Sverige Världen Ekonomi Kultur Sport

SVERIGE

Försvarsmaktens oro: Svenskarna blir för feta

Uppdaterad 2025-01-09 Publicerad 2025-01-09

CHALMERS

Tack

jorgen.larsson@chalmers.se

www.matskatteväxling.se

Individens ansvar för hållbar konsumtion

Lilla jag

Maria Wolrath-Söderberg, Södertörns högskola

Strukturella hinder

Åsa Svenfelt, Linköpings universitet

Inramning av budskap om hållbar konsumtion

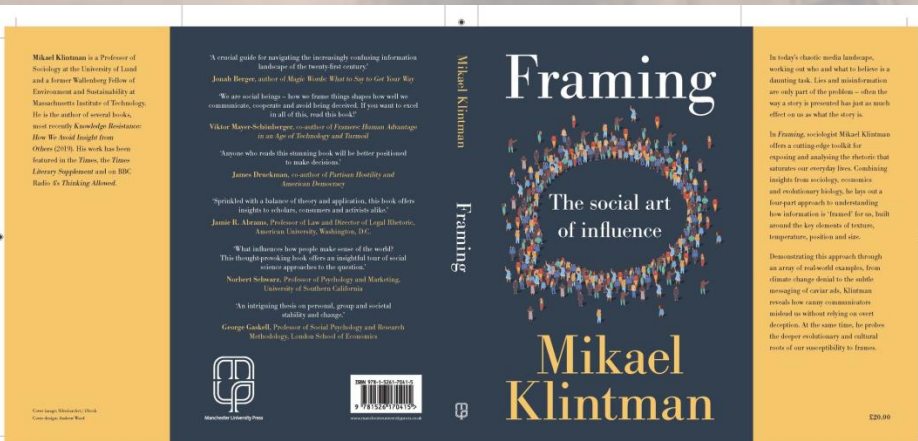
Mikael Klintman, Lunds universitet

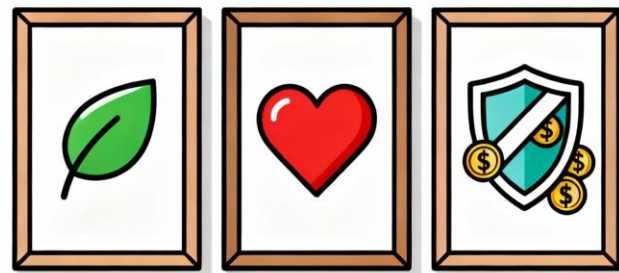
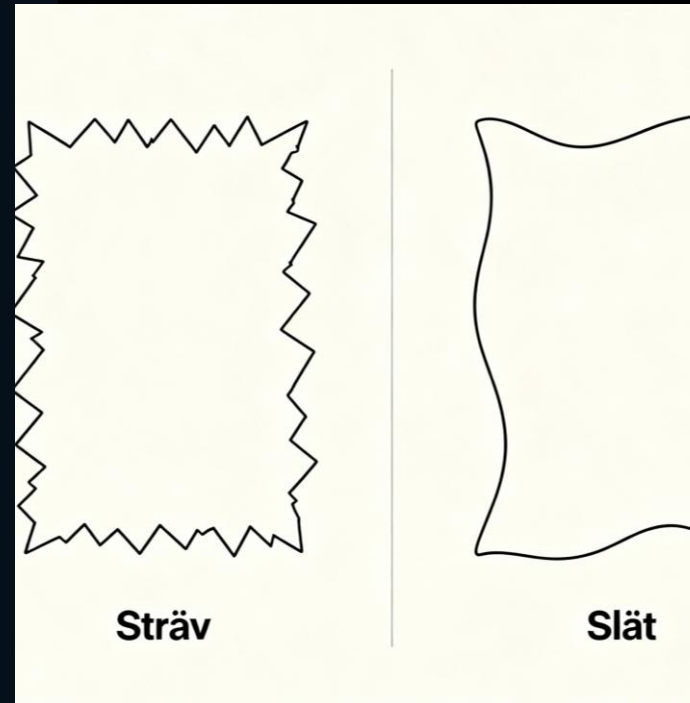
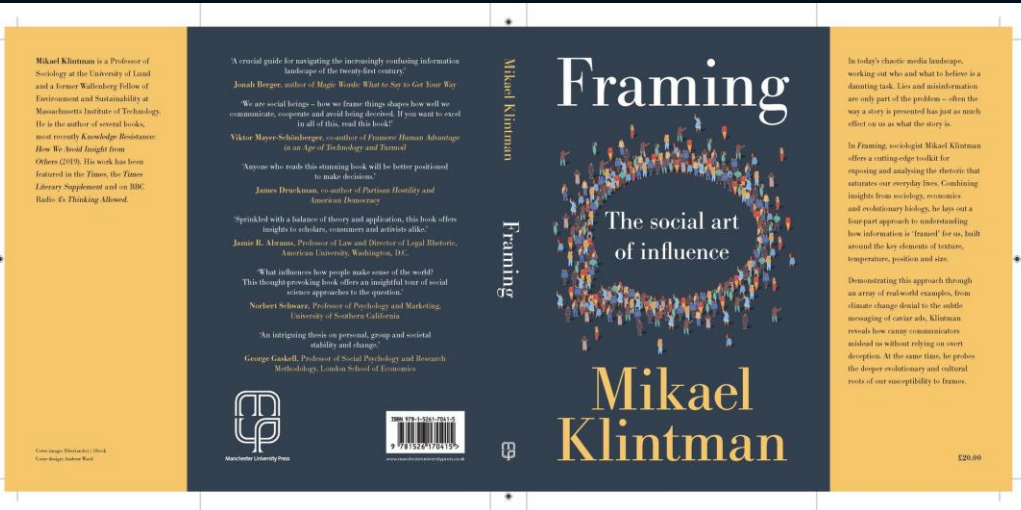
Glad inramning för hållbarhet!

// mikael.Klintman@soc.lu.se

Mistra Sustainable Consumption

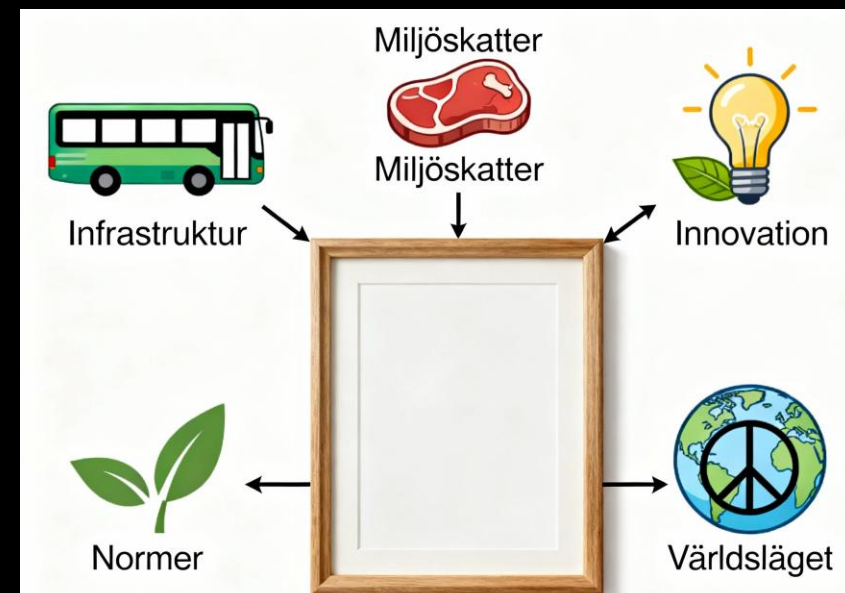
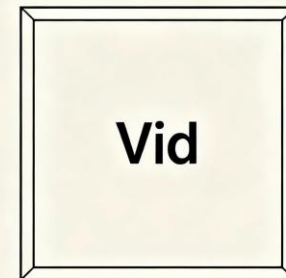
Inramning av budskap om hållbar konsumtion

Position A

Position B

Position C

Prosperity as Health

from sustainable consumption to the care economy

Tim Jackson

Ralph Waldo Emerson

‘There is no wealth but life.’

'I went looking for wealth and found it was my health.'

[illegible]

Economy as Care

Care as: 'an activity that includes everything we do to maintain, continue and repair our "world" so that we can live in it as well as possible'.

Berenice Fisher and Joan Tronto 1990

Source: Jackson, T, C Corlet Walker and
B Gallant 2025. *The Case for the Care
Economy*. CUSP Working Paper

Sustainable Consumption as Care Economy (EU)

kT CO₂e per \$m final demand

700
600
500
400
300
200
100
0

0

5

10

15

20

25

30

Thousands of people employed per \$m final demand

Tech &
finance

Public admin

Transport &
distribution

Construction

Manufactured
goods

Food
products

Hospitality

Arts &
recreation

Other Services

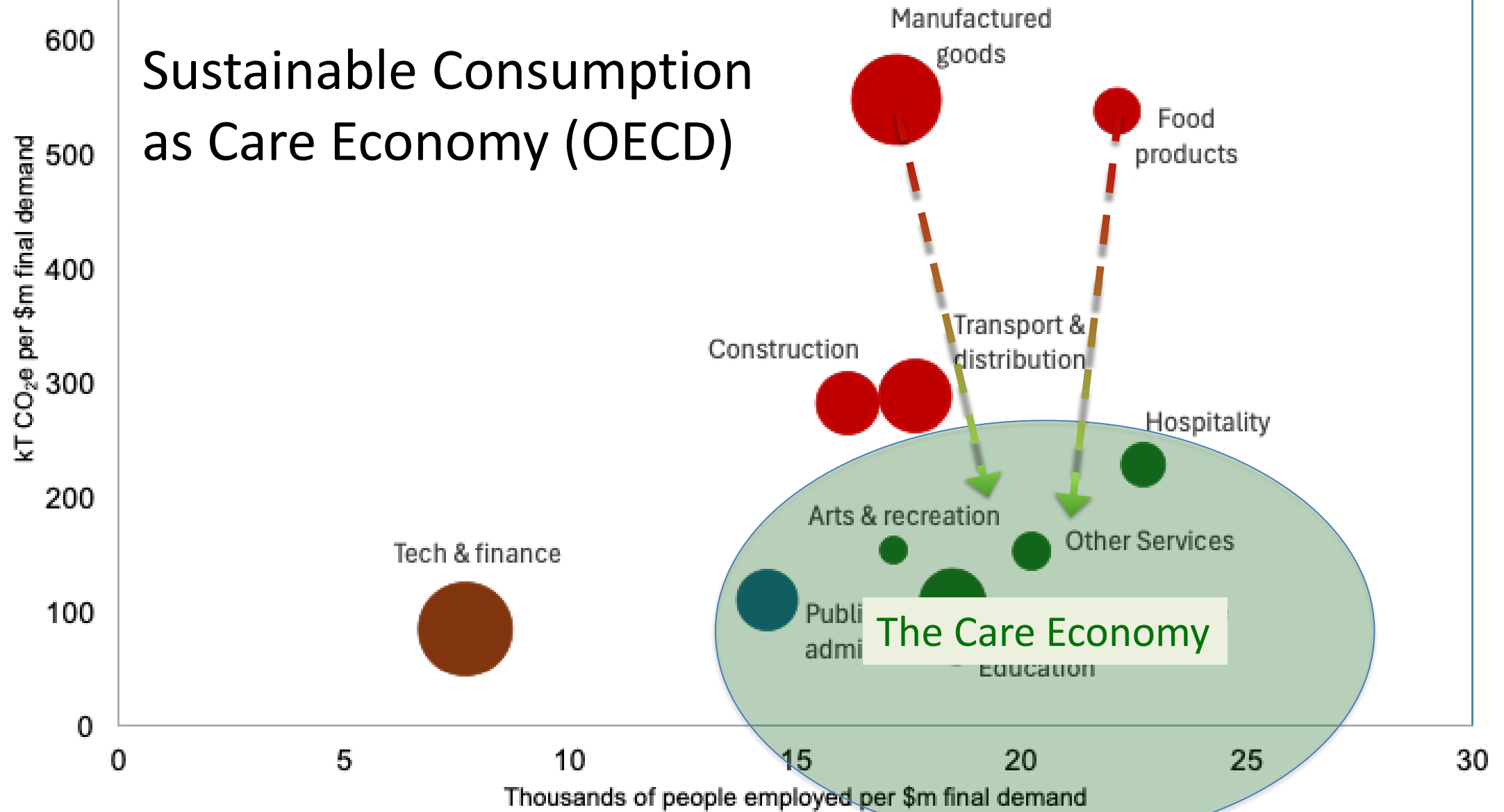
Education

Health &
social care

0

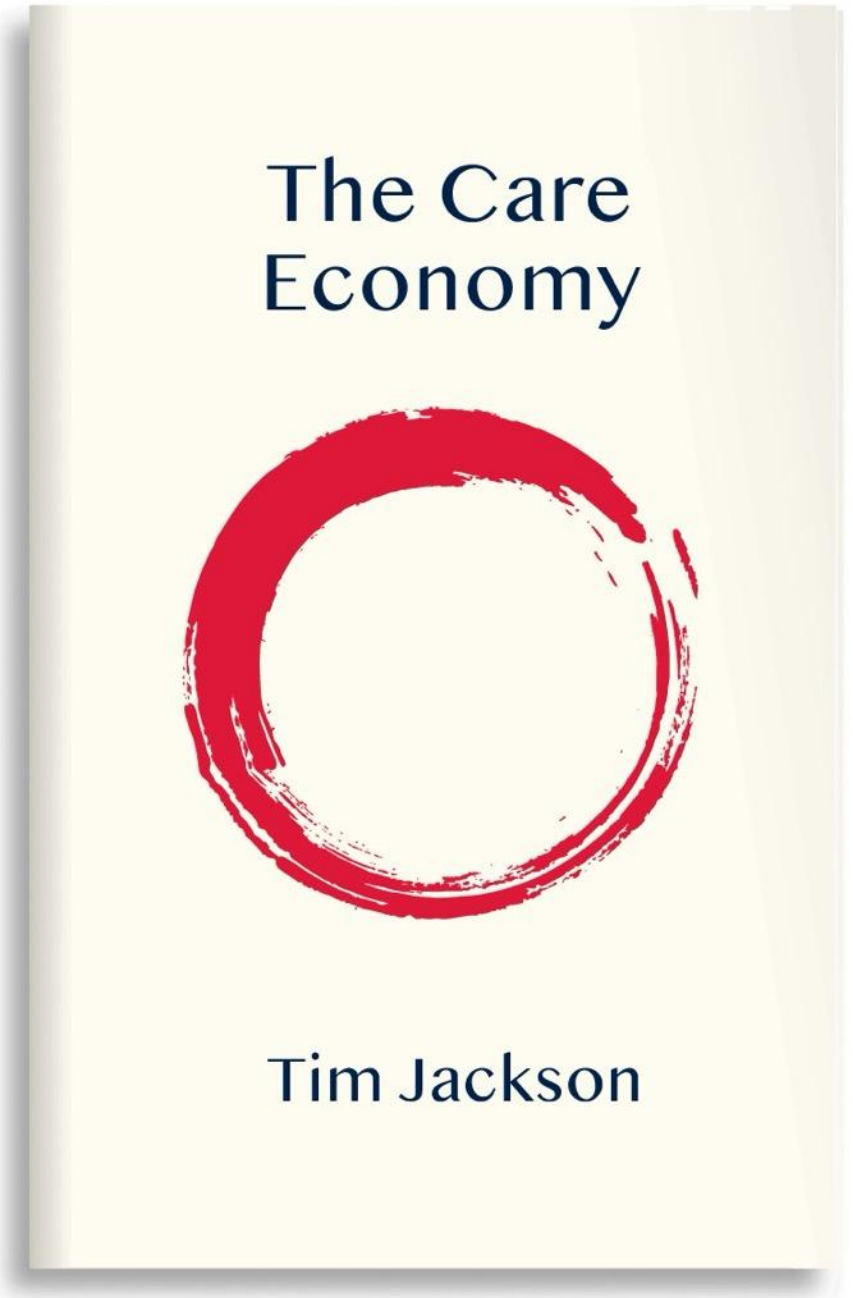
Source: Jackson, T, C Corlet Walker and B Gallant 2025. *The Case for the Care Economy*. CUSP Working Paper

Sustainable Consumption as Care Economy (OECD)

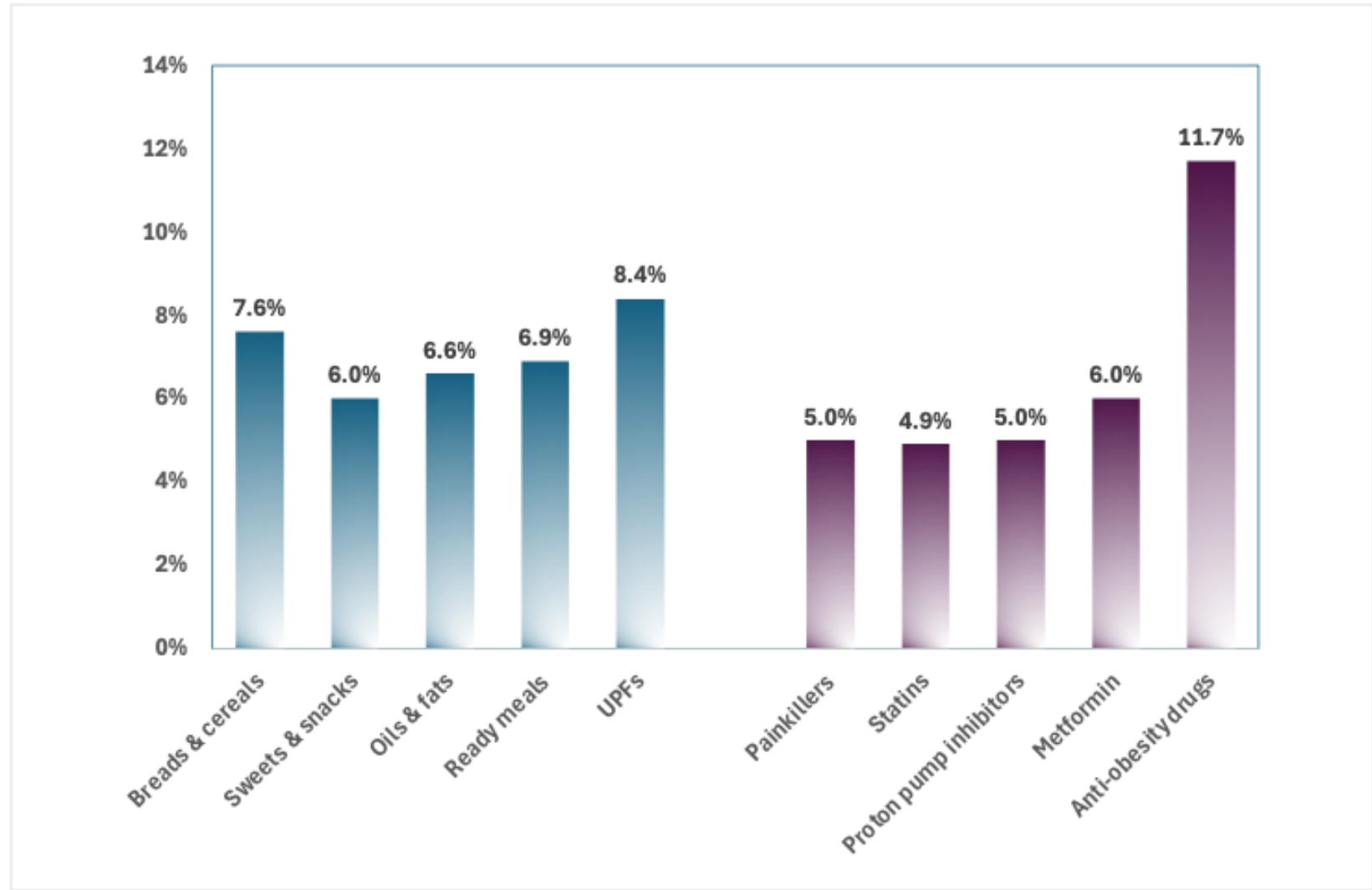
The Care Economy

- Prosperity as health
- Economy as care
- Why is economics so careless?

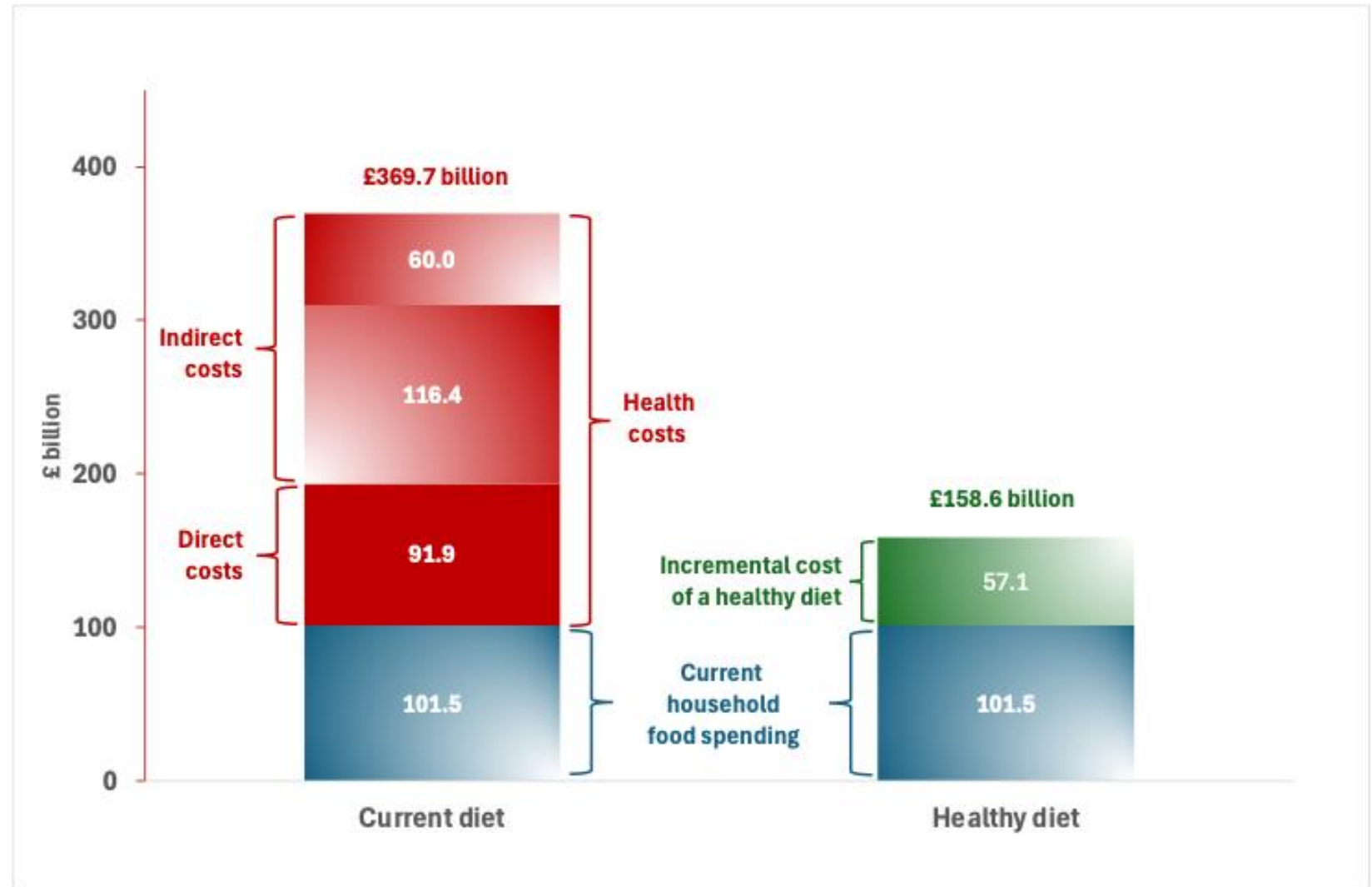
The Careless Economy: 'Big Pharma'

Source: Jackson, T. 2024 *The False Economy of Big Food*, Food Farming and Countryside Commission, London.

The Careless Economy: 'Big Food'

Source: Jackson, T. 2024 *The False Economy of Big Food*, Food Farming and Countryside Commission, London.

Why is economics so careless?

- Care is gendered.
- Care takes time and 'time is money'
- Care is a morally unassailable good.

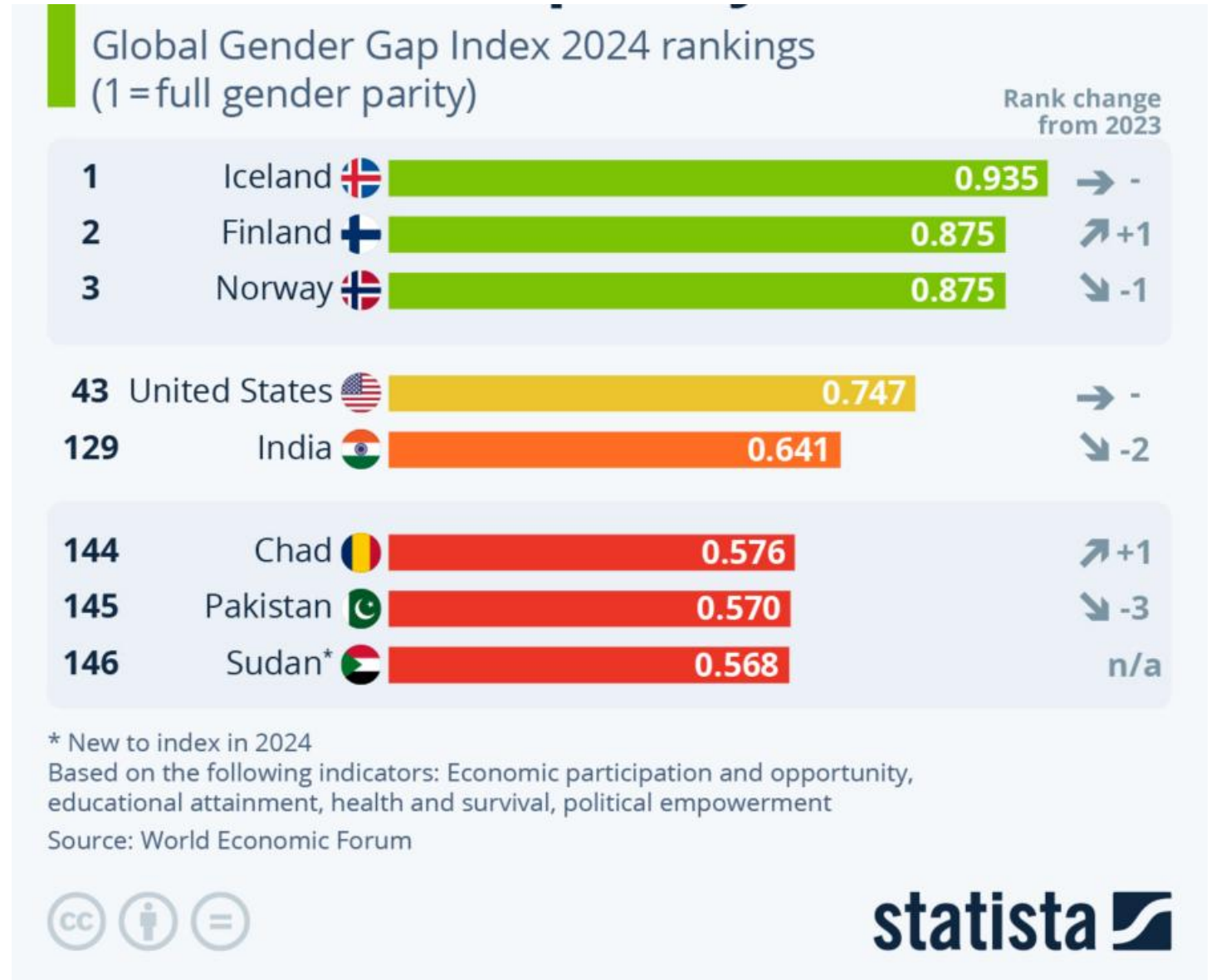

Florence Nightingale: 1820 - 1910

The Gender Gap

On current progress, it will take 134 years to reach global gender parity.

World Economic Forum
2024

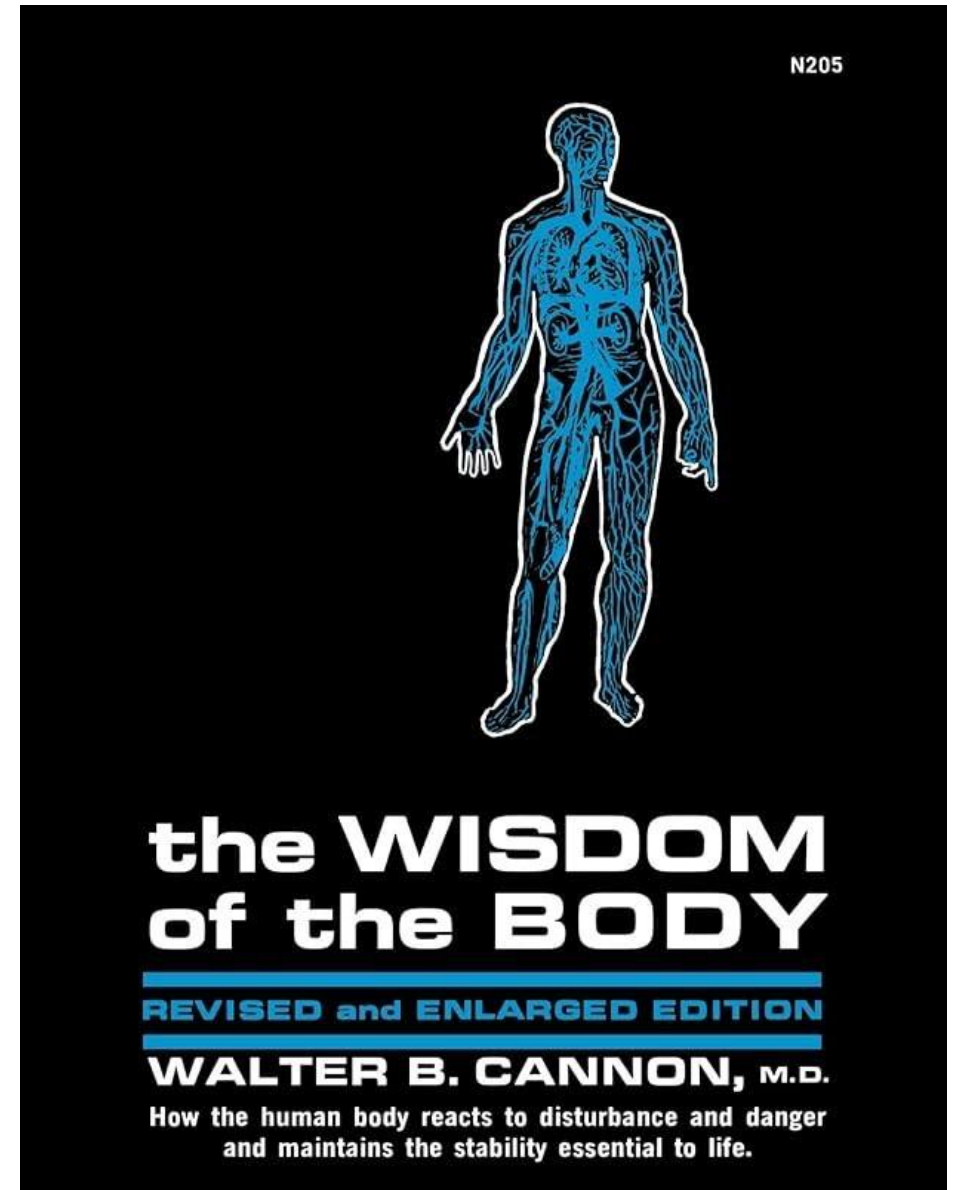

Florence Nightingale: 1820 - 1910

Health as balance

‘All the vital mechanisms, however varied they may be, always have one purpose, that of maintaining the integrity of the conditions of life within the internal environment.’

Claude Bernard, 1878

Care as a restorative force

‘Might it not be useful to examine other forms of organisation – industrial, domestic or social – in the light of the organisation of the body?’

Walter Cannon 1932

What shall we do about it?

‘The question “What shall we do about it?” is only ever asked when we don’t understand the problem.’

Alan Watts 1951

- Care as a principle
- Care as a restorative force
- Care as investment
- Care as unpaid debt
- Care as freedom
- Care as the red pill

Thank you for your attention!

The Care Economy

Tim Jackson

Framtiden för hållbar konsumtion på global och nationell nivå

Åsa Persson

Ordförande i Klimatpolitiska rådet

Forskare KTH

Kommentar från näringsliv och civilsamhälle

Åsa Domeij

Miljöchef, Axfood

Beatrice Rindevall

Generalsekreterare, Naturskyddsföreningen

Chattbot om hållbar konsumtion ^(beta)

Testa chattboten direkt!

Kräver att du är inloggad på Google.

*OBS – AI chattar kan göra misstag. Verifiera informationen – samtliga källor finns länkade nedan.
Chat-boten bygger på resultat från forskarna inom Mistra Sustainable Consumption, och forskarna ansvarar själva för sina texter.*

Chattboten testar nya sätt för forskningskommunikation och har utvecklats av Erik Sterner på Göteborgs Universitet och Jörgen Larsson på Chalmers. [Återkoppla](#) gärna. [Forskningsprogrammets](#) centrala resultat presenteras i en sammanfattande [rapport](#)

Interaktiva vetenskapsbaserade svar

Svaren bygger på över hundra vetenskapliga artiklar och rapporter från svensk forskning om hållbar konsumtion.

Multimedialt lärande

Testa nya sätt att sätta dig in i forskningen med hjälp av pod och quiz. Du hittar dem i högerspalten i [chattboten](#).

Nedan finns alla källor som chattboten bygger sina svar på

Källor

Välj alla källor

1.5 lifestyle changes

40% mindre växthusgasu...

62 ways of enabling susta...

A Lot to Chew On.pdf

A Research Agenda

A novel approach to calc...

Chatt

Uppdatera

Chatbot om samhällsomställning för hållbar konsumtion

140 källor

Källorna ger en bred översikt över utmaningarna och strategierna för att uppnå **hållbar konsumtion** i Sverige, med särskilt fokus på livsmedel, boende och resor. En central diskussion handlar om att skifta fokus från **effektivitet** (göra mer med mindre) till **tillräcklighet** (minska den totala konsumtionsnivån), vilket är nödvändigt för att nå nationella och internationella klimatmål. Flera texter

Börja skriva ...

140 källor

Vilka policyinstrument och systemförändringar har potential för en samhällsomställning m...

Studio

Dessa studio-outputs ger en djupgående visuell och ljudbaserad öv...

Pod: Konsumtion gränser

Djupdykning · 1 källa · 17 h sedan

Quiz: Hållbar konsumtion

3 källor · 17 h sedan

Välkommen till denna chat-bot om hållbar konsumtion

3 d sedan

Gå in och ställ en fråga nu

Och mycket mera

- 10 nya forskningsprojekt om hållbar konsumtion
- Greenchat.se utvecklas löpande
- LinkedIn fortsätter
 - Mistra Sustainable Consumption (namn justeras)
 - Mat & politik
 - Flyg & klimat
- www.sustainableconsumption.se

Vem har möjliggjort allt detta?

- Forskarna
- Programkontoret
- Styrelsen
- Samhällspartners